

Södertörns högskola | Institutionen för genus, kultur och historia
Kandidatuppsats 15 hp | Religionsvetenskap C | vårterminen 2008

Presentationen av muslimer i tv-serien Andra Avenyn

– hotbild, hjältar eller något mittemellan?

Av: Madlene Roth
Handledare: Göran Viktor Ståhle

Abstract

I uppsatsen har jag undersökt hur muslimer presenteras i tv-serien *Andra Avenyn* där strategin utgörs av en diskursanalys. Denna grundar sig på Edward Saids antaganden i verket *Orientalism* samt Magnus Bergs teori om hur orientalen framställs inom populärkulturen, vilket han presenterar i *Hudud: en essä om populärorientalismens bruksvärde och världsbild*. Jag diskuterar endast de aspekter av populärkulturen som berör film då mitt undersökningsmaterial är en tv-serie. Genom studien av *Andra Avenyn* presenteras ett förslag till en påbyggnad av Bergs teori om orientalen. I analysen diskuterar jag mig fram till hur *Andra Avenyn* liknar samt skiljer sig ifrån de populärorientalistiska filmer Berg analyserat.

Nyckelord: muslimer, orientalism, populärorientalism, mångkulturalitet.

Innehållsförteckning

1	<u>INLEDNING</u>	5
2	<u>SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING</u>	6
3	<u>DISPOSITION</u>	8
4	<u>MATERIAL</u>	9
5	<u>METOD</u>	11
5.1	TEKNIK	11
5.2	STRATEGI	13
5.3	ANALYS	14
6	<u>FORSKNINGSLÄGE</u>	15
6.1	KOLONIALTIDEN OCH DESS KRITIK – EN INTRODUKTION TILL FORSKNINGSFÄLTET	15
6.2	KOLONIALTIDEN I EN SVENSK KONTEXT – ETT BIDRAG TILL FORSKNINGEN	16
6.3	<i>ORIENTALISM</i> – ETT POSTKOLONIALT VERK	16
6.4	POSTKOLONIALISM OCH FILM	18
6.5	DEN POSTKOLONIALA MÅNGKULTURALITETEN	19
7	<u>TEORI</u>	21
7.1	MANLIG KONTRA KVINNLIK POPULÄRORIENTALISM	21
7.1.1	DEN POSTKOLONIALE ORIENTALEN	22
7.1.2	DEN FÖRMODERNE ORIENTALEN	23
7.1.3	DEN VÄSTERLÄNDSKA ORIENTALEN	23
7.1.4	RESAN TILL FJÄRRAN ORIENTEN	24

8	<u>UNDERSÖKNING AV ANDRA AVENYN</u>	26
8.1	BERÄTTANDET	26
8.2	MILJÖN	27
8.3	STIL OCH MUSIK	27
8.4	SKÅDEPELARE OCH DERAS BETYDELSE FÖR INTERTEXTUALITETEN	28
8.5	FAMILJERNA	28
9	<u>ANALYS</u>	33
9.1	VILKA TEMAN GÅR ATT FINNA I ANDRA AVENYN?	34
9.1.1	FAMILJERNA – MODERNT KONTRA TRADITIONELLT	34
9.1.2	“GÄNGET” – DET STORA HOTET?	38
9.2	KARAKTÄRERNA – “KARIM, HAMZA OCH JOSSAN”	40
9.2.1	KARIM OCH HAMZA – OLIKA PRESENTATIONER	41
9.2.2	KARIM OCH HAMZA I RELATION TILL JOSSAN	42
9.2.3	KARIM OCH JOSSAN. LIKA MILJÖ – LIKA MÖJLIGHET TILL IDENTITET?	43
9.2.4	“DEN MÅNGKULTURELLE ORIENTALEN”	45
10	<u>SAMMANFATTNING OCH SLUTSATS</u>	47
11	<u>KÄLLFÖRTECKNING</u>	49
11.1	TRYCKTA KÄLLOR	49
11.2	OTRYCKTA KÄLLOR	50
11.2.1	ELEKTRONISKA KÄLLOR	50

1 Inledning

Hösten 2007 gör SVT omfattande annonsering för serien *Andra Avenyn* som har planerats bli deras nya långkörare och som även är skriven av samma manusförfattare vilken låg bakom flera avsnitt av *Rederiet*.¹ Att *Andra Avenyn* är den nya storsatsningen framgick både ifrån reklamen men likaså av den dokumentärserie som hölls innan programmets start. Denna gick ut på att en casting av skådespelare hölls, vilka kunde erhålla en roll i serien.² På SVT:s hemsida går det att läsa en intervju med (huvud)manusförfattaren Peter Emanuel Falck, vilken även ligger bakom nämnda *Rederiet*, om vad *Andra Avenyn* ska ge tittarna: “Uppdraget från SVT är att *Andra Avenyn* ska vara ‘edgy’. Vi ska tänja gränser hos den stora breda publiken. Samla hela familjen framför tv:n, men samtidigt utmana den.”³

Detta uttalande anser jag stämmer in väl med den bild av serien som framgick i reklamen inför seriestarten. Vid första avsnittet satt jag och var nyfiken på vad *Andra Avenyn* och SVT hade att erbjuda. Jag hade även följt en del av castingen som pågått tidigare där blandade förmågor slogs om de få roller som erbjöds i följetongen. Sittandes i soffan denna kväll tog jag tillsammans med ungefär en miljon svenskar del av första avsnittet av *Andra Avenyn*.⁴ Det jag såg levde tyvärr inte upp till ställda förväntningar eftersom framställningen i mina ögon var stereotyp och karaktärerna ensidiga. Skulle detta vara en bild av det samtida Sverige? Vad förmedlade karaktärerna i serien egentligen? Jag la undan tankarna men de återkom igen när tiden var redo för C-uppsats. Tänk om *Andra Avenyn* kunde bli ett studiematerial?

¹ Wikander, 2008, <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71738>

² Wikander, 2008, <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71731>

³ Wikander, 2008, <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71738>

⁴ Baagøe, 2008, <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=74611&a=954827>

2 Syfte och frågeställning

På senare år har Sverige satts in i ett kolonialt perspektiv av forskare inom den postkoloniala traditionen.⁵ Märkligt nog är inte mycket skrivet om hur det svenska koloniala arvet har fläckat av sig i den film som producerats i landet. Min intention är att åstadkomma ett mindre bidrag till fältet genom en fallstudie av den samtida svenska serien *Andra Avenyn*. Inspirationen till att göra en filmanalys med en koppling till postkolonialism kom genom läsning av Edward Saids *Orientalism* och Magnus Bergs *Hudud: en essä och populärorientalismens bruksvärde och världsbild* där diskursen "orientalism" behandlas, vilket innebär en konstruktion av "Orienten" och "den Andre". Mitt intresse är att inrikta mig på orientalism som diskurs och hur karaktärerna samt familjerna i *Andra Avenyn* presenteras beroende på etnisk⁶ bakgrund. Framförs en familj ifrån Irak av muslimsk tradition⁷ på olikt vis än övriga familjer?

Mitt syfte är att göra avstamp i Bergs teori, vilken är baserad på Saids orientalism, och även om möjligt utveckla denna. Bergs forskning visar på att den orientalistiska diskursen har återfunnits i en hel genre av västerländsk film, litteratur och konst, vilken han benämner som "populärorientalism".⁸ Efter Bergs essä, som utkom 1998, har inte mycket skrivits om orientalism i film i en svensk kontext. Här kommer analysen av *Andra Avenyn* in där jag vill arbeta utifrån följande frågeställningar:

⁵ Till exempel; Kahle, 1993, Azar, 2006, Faye & McEachrane, 2001. Kommer att ta upp mer om Kahle samt Azar under forskningsläget.

⁶ Med etnisk bakgrund menas här person eller familj född i ett annat land än Sverige och inte tillhörande den kristna traditionen.

⁷ Skriver här tradition och inte tro då jag anser att tro inte går att förutsätta trots att personen själv tillskriver sig benämningen muslim exempelvis.

⁸ Begreppet populärorientalism kommer att förklaras närmare under forskningsläge samt teori.

- Går det att finna mönster i framställningen av de olika familjerna samt karaktärerna i *Andra Avenyn* med fokus på en muslimsk familj och dess familjemedlemmar?
- Är i dessa mönster den orientalistiska diskursen framträdande?
- Skiljer sig materialet ifrån de populärorientalistiska filmer Berg har analyserat och i så fall hur?

3 Disposition

Uppsatsen tar nedan start i en kortare beskrivning av materialet, *Andra Avenyn*, ur främst ett källkritiskt perspektiv. Efter detta avsnitt kommer min berättelse samt diskussion om metod in, vilken är uppdelad i teknik, strategi samt analys. Vidare avhandlas forskningsläget, som berör aspekter av den koloniala epoken och dess kritik ifrån postkolonialismen, med inriktning på främst orientalism och film. Detta mynnar ut i teorikapitlet där jag tar upp Bergs teori om populärorientalismens uttryck och kategorier. Undersökningen av *Andra Avenyn* kommer in som nästa del där jag beskriver seriens innehåll. Här tar sedan tolkning och analys vid och tar fart i de olika teman jag funnit intressanta. Som sista del i analysen uppmärksammas tre karaktärer varav två ingår i den muslimska familjen, vilka undersöks utifrån Bergs teori.

4 Material

Materialiet i min undersökning är de tolv första avsnitten av *Andra Avenyn* där jag valt att fokusera och hämta citat för analysen ifrån avsnitt åtta. De tolv första avsnitten beskriver naturligtvis inte hela serien men på grund av uppsatsens begränsade tid och omfång valdes dessa avsnitt ut. Naturligt blev att välja de första avsnitten och att inte påbörja studien mitt i en säsong då det skulle bli svårare att sätta sig in i seriens uppbyggnad. Avsnitt åtta ansåg jag särskilt representativt för mitt syfte och min teori och fokuserade därför på detta. Anledningen till valet kommer an på den muslimska familj, vilken förekom vid fler tillfällen i avsnitt åtta än i de andra tolv avsnitten.

Andra Avenyn har studerats på seriens hemsida som står i SVT:s regi och där avsnitten går att se ett antal veckor efter att de har sänts i tv.⁹ Att ta internetkällor i bruk kan vara problematiskt ur källkritiskt hänseende.¹⁰ Kritiskt i studiet av avsnitten via hemsidan i mitt fall är att det vid skrivande stund¹¹ inte längre går att tillägna sig dessa. På hemsidan raderas efterhand avsnitten, vilket har drabbat mitt material. Jag förmodar likafullt att detta inte är unikt för min studie eftersom tv-serier är en ”färskvara” att studera. Att serier överhuvudtaget går att se fler än en gång, bortsett ifrån televisionens eventuella reprisar, är en möjlighet på grund av internet.

Det som däremot kan utgöra ett större problem med användningen av internetkällor är den svårighet som finns att finna ansvarig/a för exempelvis hemsidan. I mitt fall utgjorde inte detta några större svårigheter då *Andra Avenyn* har en tydlig koppling till SVT och jag därigenom kunde finna ansvariga personer. Det kan även vara ovisst när exempelvis en hemsida uppdateras, vilket var ett problem jag stötte på ett flertal gånger. Till skillnad ifrån tryckt litteratur kan med andra ord internet vara bristfälligt på den information som jag anser behövs för att kunna vara

⁹ Wikander, 2008, Gå in på <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71803> och klicka sedan vidare till högupplöst webb-tv.

¹⁰ Kraft & Natvig (red.), Højsgaard, 2006, se s. 144 och framåt för Højsgaards diskussion om källkritik vi användande av internetkällor inom religionskunskapen.

¹¹ Stockholm den 30/4-08

källkritisk. Trots detta anser jag det i mitt fall vara nödvändigt att använda mig av internetkällor av den orsaken att det hade varit svårt att studera *Andra Avenyn* på annat vis. Även den information som finns att hämta på seriens hemsida har varit värdefull för undersökningen som utfyllnad till min beskrivning av karaktärerna och familjerna i kapitlet om undersökningen av *Andra Avenyn*.

5 Metod

5.1 Teknik

Idén med uppsatsen började med intresset för postkolonialism och orientalism, vilket jag fick upp ögonen för genom Saids och Bergs forskning. Jag var medveten om deras forskning redan före arbetet med uppsatsen tog fart och kunde därför direkt inhandla denna litteratur. Efter en noggrann studie av *Hudud: en essä om populärorientalismens bruksvärde och världsbild* kom intresset att fokuseras på populärkultur och film där mitt engagemang låg i att göra en filmanalys.

Sedan kom valet av material där jag med följande kriterier ansåg serien lämplig som mitt studiematerial. Utan att på något vis uttala mig generellt om svenska serier eller film anser jag att *Andra Avenyn* är ett typfall. Med det menar jag att serien är samtida, har en intention att bli en långkörare, är en SVT-produktion som når ut till större delen av svenska folket, samt visar på ett "mångkulturellt"¹² samhälle genom familjerna i seriens olika etniska bakgrund. I inledningen visade jag på ett citat av manusförfattaren där syftet följetongen har att vara edgy kom fram. Detta ord kan självklart innehålla en mängd olika aspekter där min tolkning är en intention att visa ett samtida Sverige med nya ögon.

Att gestalta i ord och bild de företeelser som inte är rumsrena men ändå förekommer anser jag vara en grundläggande del i serien. Detta kommer att ges exempel på i beskrivningen av handlingen i *Andra Avenyn* längre ner. Hur verkligheten ser ut för "dagens ungdomar" anser jag även vara av vikt i serien eftersom den kretsar kring personer i gymnasieåren. Mitt intresse kring begreppet edgy har varit om det även innefattar att tänja på fördomar och föreställningar eller om det snarare är ett bekräftande av dem. De kriterier jag nämnt som anledning till

¹² Begreppet mångkulturell kommer att användas i uppsatsen men ska tänkas inom citationstecken då jag anser att konceptet förutsätter en statisk syn på kultur. Det används dock för att beskriva ett samhälle där personer med tillhörighet i olika traditoner och länder blandas. Men även hur detta uttrycks specifikt på ett individplan.

valet av serien samt tankarna kring begreppet edgy har legat till grund för mitt intresse av *Andra Avenyn* som studiematerial.

Det faktum att en teori styrde intresset för arbetet hade en inverkan på de/t valda syftet/frågeställningarna och hur jag formulerade detta/dessa. Mitt intresse för att studera orientalism fanns med ifrån början och gör också hur frågeställningar tänks ut och vad som söks efter i materialet, vilket har påverkat den kommande analysen. När det kommer till att använda orientalism som teorigrund förutsätter den även i sig en självreflexion då Said uppmanade till detta med sitt verk.¹³ I min analys har jag en förståelse som är styrd av min sociala och kulturella kontext och det faktum att jag är en vit, västerländsk kvinna. Även om jag diskuterar min medvetenhet i frågan så kan exempelvis min västerländska uppväxt fört med sig bristfällig kunskap om islam, vilket bidrar till en presentation av muslimer som färgas av detta. Vetskapen om att jag inte är objektiv i mitt förhållningssätt till vare sig teori eller det studerade materialet, gör det enklare för läsaren att bedöma min insats.

En "tung" teori kan även vara problematiskt i det avseende att den bär med sig en stor diskussion av för- och emotkritik, vilken är omöjlig att återge på en mindre uppsats som denna. Valda delar av teorin har dock och kommer även framöver att resoneras kring. Att uppsatsen är styrd av en teori är mitt fall nödvändigt eftersom jag delvis är ute efter att utveckla Bergs teori. Efter val och inläsning av teori samt val av material påbörjades en sökning av mer andrahandslitteratur och studie av forskningsfältet. Studien genomfördes med hjälp av sökmotorerna Libris¹⁴ samt ATLA Religion Database¹⁵ där resterande litteratur samlades in ifrån. Dock var material som berörde ämnet orientalism och populärkultur/film, särskilt i en svensk kontext, problematiskt att finna. Därav att uppsatsen till stor del kretsar kring Saids och Bergs antaganden om orientalism samt populärorientalism. Det går heller inte att veta i fall samtliga sökfält täckts därför att det i en uppsats på denna nivå inte finns tid att söka igenom alla tänkbara vägar.

¹³ Said, 1978, s. 82ff

¹⁴ Olofsson, 2008, <http://www.kb.se/libris/soktjanster/>

¹⁵ EBSCO Industries Inc, 2008,
<http://web.ebscohost.com/till.biblextern.sh.se/ehost/search?vid=1&hid=105&sid=ff59f673-3268-4ae6-9329-7a77190d914d%40sessionmgr109>

Inläsning av resterande litteratur varvades med studiens material, *Andra Avenyn*. Seriens tolv första avsnitt utforskades i olika omgångar och avsnitt åtta valdes ur för att sedan studeras med större noggrannhet. Här lades tyngdpunkten på hur de olika karaktärerna blev presenterade individuellt och i familj. Citat till analysen ifrån avsnitt åtta skrevs ner, vilket tar tid att få ordagrant när faktorer som dialekt och otydligt tal gör det svårt att höra vad som sägs. Även seriens berättande, musik, stil, skådespelare och intertextualitet noterades där jag applicerade en mall för filmanalys utifrån Lars Gustaf Anderssons och Erik Hedlings *Filmanalys: en introduktion*¹⁶, vilket underlättade beskrivningen av dessa delar.

5.2 Strategi

Begreppet orientalism är centralt för analysen och innefattar därför en diskursanalys. Jag anser följaktligen att det är relevant att förklara begreppet närmare. Jag har här tagit hjälp av *Metode i religionsvetenskap*, kapitlet *Diskursanalyse i religionsvetenskapen* där Torjer A. Olsen ger sin definition av en diskurs. Diskursanalysen förutsätter enligt Olsen även ett socialkonstruktivistiskt¹⁷ förhållningssätt, vilket innebär forskarens delaktighet i tolkningsprocessen där exempelvis förförståelsen spelar in. Olsen skriver:

*Når diskurs forstås som samtale eller tale, er det mer enn både monologen og dialogen, mer enn både den ena taleren og de to som snakker sammen. Til diskurser hører språklig og kulturell kontekst, samt mer eller mindre utenforliggende faktorer som legger føringer på samtalen.*¹⁸

Att diskurser inte endast handlar om ett samtal i monolog- eller dialogform kommer fram i citatet ovan. Detta har att göra med språklig och kulturell kontext men likaså makt.¹⁹ Makt och hegemoni står nära förbundet med diskursanalysen och det är viktigt enligt Olsen att se hur makt styr vilka stämmor som hörs.²⁰ Med detta menas att inom en diskurs återfinns oftast flera olika synsätt, eller stämmor om

¹⁶ Andersson & Hedling, 1999, s. 13-18

¹⁷ Kraft & Natvig (red.), Olsen, 2006, s. 55

¹⁸ Kraft & Natvig (red.), Olsen, 2006, s. 52

¹⁹ Kraft & Natvig (red.), Olsen, 2006, s. 52

²⁰ Kraft & Natvig (red.), Olsen, 2006, s. 62

samtalsmetaforen används, som är i konkurrens med varandra. Den som besitter makten vinner därigenom över de svagare stämmorna och utformar diskursen. Detta kommer att visa sig stämma in väl med synen på den Andre och Saids samt Bergs diskussion om maktförhållandet mellan västvärlden och Orienten, vilken jag tar upp under forskningsläget.

5.3 Analys

I analysen har jag använt mig av diskursanalys som metod. Att använda sig av diskursanalys innebär att ha en modell att gå efter där diskurser står i centrum. Diskursanalysen driver på så sätt fram arbetet till en viss analys och slutsats. Om en annan metod hade tillämpats kunde resultatet där med utvecklats annorlunda. Metoden har varit att undersöka vilka mönster som går att finna i familjernas samt karaktärernas framställning. Detta med fokus på hur de karaktärer som ingår i den muslimska familjen gestaltas i avsnitt åtta. Materialet har i analysen tematiserats och visar på olika teman eller grupper som jag ansett relevanta på grund av sammankopplingen till den muslimska familjen. Dessa har diskuterats utifrån både Saids antaganden om orientalism samt Bergs teori. Tre karaktärer, varav två ur den muslimska familjen, har även analyserats mot främst Bergs teori, vilket har utgjort ett kritiskt skede av uppsatsen. Detta eftersom mitt material i jämförelse med Bergs skiljer sig åt och hans teori var svår att applicera. Uppsatsen mynnade till sist ut i en slutsats och sammanfattning där jag har sammanfört analysen och sammanfattat uppsatsen i stort.

6 Forskningsläge

6.1 Kolonialtiden och dess kritik – en introduktion till forskningsfältet

Uppsatsens forskningsområde är inom den postkoloniala traditionen och i syftet påpekades hur forskare på området visat att Sverige, utan att ha varit en kolonialmakt, trots det delar de tankar och värderingar som den postkoloniala traditionen uppmärksammat och kritiserat.²¹ Dessa värderingar bottnar i den koloniala epoken vilken påbörjades redan med 1400-talets upptäcksresänärer. Den period som mestadels diskuteras i Saids verk *Orientalism* är 1700-talet fram till de sista kolonierna på mitten av 1900-talet. Said tar upp Napoleons erövrande av Egypten 1798 som en inkörsport till den stora kolonialtiden där Storbritannien och Frankrike var betydelsefulla namn.²² Spanien och Portugal var även koloniserare av större mått men dessa behandlar inte Said vilket han mottagit kritik för.²³ Vid kulmen sekelskiftet 1900 kontrollerade europeiska makter tillsammans med USA närmare en femtedel av jordens yta.²⁴

Jag anser det märkligt hur koloniserarna i upplysningstidens anda rättfärdigade det maktutövande deras närvaro innebar. Detta blir dock mindre anmärkningsvärt vid en studie av exempelvis John Stuart Mills texter, vilken brukar betraktas som grundaren av den moderna liberalismen. Mill ansåg att alla individer skulle betraktas som suveräna men skrev ändå i sitt verk *Om friheten* ifrån 1859, “Despotism är ett berättigat styrelsesätt när man har att göra med barbarer, förutsatt att målet är att förbättra dem och att medlen rättfärdigas genom att faktiskt leda till ett mål”.²⁵ Detta citat anser jag ringa in den koloniala ideologin och diskursen som rådde under tiden och som rättfärdigade de koloniala erövrandena. Postkolonialismen

²¹ Till exempel; Kahle, 1993, Azar, 2006, Faye & McEachrane (red.), 2001.

²² Said, 1978, s. 165

²³ Berg, 1998, s. 13ff. Berg diskuterar kritiken riktad mot Said.

²⁴ Azar, 2006, s. 39

²⁵ Azar, 2006, s. 27. Om John Stuart Mill samt citat taget ur Azar.

uppmärksammar och kritiserar denna västerländska diskurs som framförallt går tillbaka till kolonialtidens maktförhållande mellan kolonistörerna och de koloniserade. Kritiken går även ut på att västerlandet har skapat sig själv som upplyst och modernt genom att identifiera sig emot österlandet och Orienten som det stillastående och omoderna. “Orientalerna” stod som den västerländska människan, och framförallt mannens, motsats. Den västerländska rationella, myndiga, individualistiska och vuxna i kontrast till det orientalistiska irrationella, omyndiga, kollektiva och barnsliga.

6.2 Kolonialtiden i en svensk kontext – ett bidrag till forskningen

Att sätta diskursen i en svensk kontext är naturligtvis svårare då Sverige inte varit en kolonialmakt. Sigrid Kahle är dock en av dem som åstadkommit en kortare resumé av Sveriges del av det koloniala arvet. Kahle skrev 1993 förordet till Saids *Orientalism* när det utgavs i förlaget Ordfront på svenska.²⁶ Kahle drar exempelvis paralleller mellan den arabiska språkvetenskapen i Sverige och orientalism.²⁷ Detta på grund av det intresse som fanns för Orientens språk, arabiska, och religion, islam, där textstudier av olika art låg som grund för vetandet av denna “kultur”. Kahle skriver också att arabiskan betraktades som ett dött språk, i jämförelse med hebreiskan, trots att det talades av miljoner människor vid tidpunkten.²⁸ Följaktligen blev bilden av Orienten vad de svenska orientalisterna själva skapade, och inte hur den faktiskt förhöll sig, i likhet med den övriga västerländska orientalistiska diskursen.

6.3 *Orientalism* – ett postkolonialt verk

Saids *Orientalism* har bidragit till den postkoloniala traditionen och är även grunden till Bergs teori, vilket gör verket till en del av uppsatsens forskningsområde.

Orientalism skrevs 1978 och beskriver den diskurs som enligt Said genomsyrat samtliga delar av det västerländska samhället ifrån den akademiska världen till

²⁶ Kahle, 1993, s. 7–63

²⁷ Kahle, 1993, s. 22–24

²⁸ Kahle, 1993, s. 24

litteratur och konst.²⁹ Said diskuterar i verket hur västvärlden har skapat Orienten (öst) till sin “motidé”³⁰, vilket jag tog upp tidigare i form av dikotomiska par som det orientaliska omoderna kontra det västerländska moderna. Detta är möjligt på grund av maktförhållandet västvärlden har erhållit genom kolonialtiden, vilket innebär att väst har kunnat skapa det Orienten som behagar dem.³¹ Said synar även hur konstruerandet av Orienten påverkar hur geografiskt diffust området är därför att västvärlden har förlagt Orienten till olika delar av världen.³²

Kopplingen mellan islam och orientalism är tydlig även hos Said när han resonerar kring det komplexa förhållandet mellan islam och Europa.³³ Said skriver att, “Under en stor del av historien bär orientalismen alltså inom sig en stämning av en problematisk europeisk inställning till islam.”³⁴ Därför har synen på den Andre en betydelsefull koppling till det kristna västerländska sättet att förhålla sig till muslimer och islam. Islam har enligt Said vid upprepade tillfällen³⁵ i historien upplevts som ett hot mot kristendomen och har färgat det europeiska sättet att förhålla sig till den del av världen där dess utövare placerats till, Orienten.

Orientalism uppmärksammar som sagt att bilden av Orienten är en konstruktion och en diskurs i det västerländska samhället. I tanken om orientalism som en diskurs har Said blivit influerad av Michel Foucaults diskursbegrepp³⁶ där en maktanalys är väsentlig för att se det större sambandet mellan västvärlden och Orienten.

Diskussionen om Suids orientalism tar även Berg upp i sin inledning.³⁷ Berg skriver om den kritik Said har för mottagit för sitt användande av Foucaults diskursbegrepp som hos Said tycks existera utan historisk kontext.³⁸ Berg hänvisar även till kritiken Said har fått ifrån de vetenskapsmän Said själv kritiserat och menat ha upprätthållit bilden av Orienten. Bernard Lewis är en av dessa vilken har anmärkt på Suids

²⁹ Said, 1978, s. 65

³⁰ Said, 1978, till exempel s. 64

³¹ Said, 1978, s. 69

³² Said, 1978, s. 125ff Said diskuterar främst arabländerna, vilket idag kallas för mellanöstern.

³³ Said, 1978, s. 155ff

³⁴ Said, 1978, s. 155

³⁵ Said, 1978, Said tar upp s. 155ff

³⁶ Said, 1998, s. 66, se även Michel Foucault

³⁷ Berg, 1998, s. 13ff

³⁸ Berg, 1998, s. 14

historiska samt språkliga kunskaper och även hans ideologiska tendenser, vilka inte ansågs vetenskapliga.³⁹

6.4 Postkolonialism och film

Berg har även diskuterat den historiska aspekten av Sveriges koloniala arv⁴⁰ i *Hudud: en essä om populärorientalismens bruksvärde och världsbild*. Berg baserar teorin på Suids antaganden och diskuterar sin analys utifrån den orientalistiska diskursen.⁴¹ Said ger en mer generell bild av hur orientalismen har genomsyrat alla instanser i samhället till skillnad ifrån Berg som pekar specifikt på hur diskursen syns inom populärkulturen.⁴² Berg visar på en analys av västerländsk litteratur och film, som sträcker sig mellan 1940-tal till mitten av 1990-talet⁴³. I verket pekar Berg på att diskursen, vilken han benämner som populärorientalism, återfinns även i svensk film och litteratur vilket tyder på att Sverige inte går att förbise i kopplingen mellan populärkultur och kolonialt arv. Berg granskar det sätt på vilken orientalen blir framställd i dessa populärorientalistiska filmer och kategoriserar upp typiska drag i presentationen. I grunden visar Berg på att det är ett motpolstänkande som styr där orientalen i Suids anda får representera det den västerländska mannen inte är.⁴⁴ Den Andre, orientalen, kan vara det som är hotfullt eller exotiskt och ofta med stark betoning på dennes kropp samt sexualitet. En betydelsefull aspekt är även den frånvaro av orientals berättelse i filmen, vilken endast blir konstruerad genom den västerländska mannens syn.

Hudud: en essä om populärorientalismens bruksvärde och världsbild täcker det största området av västerländsk film samt litteratur. I Sverige har även Moa Matthis skrivit om populärorientalism, i en svensk kontext, i sin essä *Från Temple till Thorvall i Sverige och de Andra: postkoloniala perspektiv* ifrån 2001. Detta verk behandlar dock litteratur och inte film. Om forskningsområdet breddas till att även

³⁹ Berg, 1998, s. 13

⁴⁰ Berg, 1998, s. 44ff

⁴¹ Berg, 1998, s. 11–15. Berg knyter an till Said.

⁴² Berg, 1998, till exempel 16–24

⁴³ Berg, 1998, s. 209–214

⁴⁴ Berg, 1998, se exempelvis s. 127, 135, 145

inbegripa den forskning som gjorts på film och orientalism utanför Sverige finns en engelsk motsvarighet till Berg. Matthew Bernsteins och Gaylyn Studlars *Visions of the East: Orientalism in Film* representerar och diskuterar ämnet på ett liknande sätt som Berg. Bernsteins och Studlars verk omnämner emellertid inte svensk film men tar start redan i tidigt 1900-tal, vilket skiljer sig ifrån Berg.⁴⁵ Både har dock tio år på nacken och presenterar inte heller film som är producerad senare än tidigt nittiotal.

På den amerikanska hemsidan *Journal of Religion and Film*⁴⁶ går det att finna en uppsjö av artiklar om film analyserad ur ett religionsperspektiv men endast en artikel om orientalism i film nämligen; *Orientalist Commercializations: Tibetan Buddhism in American Popular Film*. Även denna är tio år gammal och berör ett specifikt område som min uppsats inte rör sig inom. Litteratur som är inriktat på postkolonial teori samt film, med vidare fokus än endast orientalism, finns emellertid representerat ibland annat Sampat Patels verk, *Postcolonial Masquerades: Culture and Politics In Literature, Film, Video, and Photography* ifrån 2001. Märkbart är att det finns ett behov av fler analyser av hur Sveriges del i det koloniala arvet visar sig i populärkulturen. Det är här denna uppsats kommer in som en kvalitativ undersökning på området postkolonial teori och populärkultur med inriktning orientalism och film.

6.5 Den postkoloniala mångkulturaliteten

På grund av de upptäckter gjorda i materialet närmar sig även min analys forskningsfältet inom postkolonial tradition med anknytning till mångkulturalitet samt identitet, vilket är ett för omfattande område för att behandla samtliga verk. Min uppsats rör sig dock endast inom “det mångkulturella samhället”, i mitt fall Sverige, och således inte de verk som berör ämnet i en global omfattning. Satya P. Mohantys verk *Literary Theory and the Claims Of History: Postmodernism, Objectivity, Multicultural Politics* har exempelvis ett kapitel, *Identity, Multiculturalism, Justice* ifrån 1997 som diskuterar temat. Michael Azars verk *Den koloniala bumerangen: från schibbolet till körkort i svenskhet* har satt in begreppet mångkulturalitet i en svensk kontext. Azar diskuterar bland annat Sveriges och EU:s “invandrarproblematik” och vad det innebär att vara svensk, vilket även problematiseras av hur invandrare ska

⁴⁵ Bernstein & Studlar (red.), se exempelvis första kapitlet s. 1ff

⁴⁶ Journal of Religion and Film, 1997–2008, <http://www.unomaha.edu/jrf/>

integreras och vad de ska integreras till. Detta anser jag knyta an till ämnet om identitet och hur det som invandrare kan vara svårt att finna sin plats i det nya samhället. Analysen kommer att vidröra frågor angående detta tema men eftersom ämnet inte utgör teorin har beskrivningen av fältet begränsats till dessa två exempel.

7 Teori

7.1 Manlig kontra kvinnlig populärorientalism

När det kommer till Bergs teori visar han specifikt på den del av populärkulturen, där för mig film är den intressanta delen, vilken framför orientalen och Orienten som en fond för den västerländska mannen att identifiera sig själv och sin problematik i, vilket inte heller ger orientalen möjligheten till självrepresentation.⁴⁷ Berg inriktar sig främst på hur de manliga (av och för män) populärorientalistiska verken har skapat orientalen som den västerländska mannens motsats.⁴⁸ Men Berg tar även upp hur de kvinnliga (av och för kvinnor) populärorientalistiska verken visar på att kvinnor haft en del i det koloniala arvet.⁴⁹

Det finns en sexuell aspekt i framställningen av orientalen, vilket Berg behandlar främst när det gäller de kvinnliga populärorientalistiska verken. Berg diskuterar hur den heroiska kamp och seger den västerländska kvinnan får över den orientalske mannen och hans kultur är själva strukturen i dessa.⁵⁰ Vinsten gör hon genom att först fly till orientalen som en kritik till den västerländska mannen. Senare menar Berg kommer dramat när kvinnan oftast kidnappas eller tvingas att flytta till den orientalske mannens hemland där den patriarkala strukturen är ännu hårdare rotad än i den västerländska kultur hon vuxit upp i.⁵¹ Hon blir där många gånger sexuellt utnyttjad på grund av att det sexuella ses som starkt förankrat i den orientalske mannen. Berg diskuterar filmen *Inte utan min dotter* som ett exempel på detta.⁵² Betty gifter sig med iraniern Moody i USA och får en dotter, och när han vill

⁴⁷ Berg, 1998, se exempelvis s. 127, 135, 145

⁴⁸ Berg, 1998, se till exempel s. 56ff. Där skillnader mellan kvinnlig och manlig populärorientalism diskuteras.

⁴⁹ Berg, 1998, se till exempel s. 56ff. Där skillnader mellan kvinnlig och manlig populärorientalism diskuteras.

⁵⁰ Berg, 1998, 133ff

⁵¹ Berg, 1998, 133ff

⁵² Berg, 1998, s. 59ff

flytta tillbaka till Iran ser inte Betty detta som ett problem. Moody framställs enligt Berg som amerikaniserad men när de når Iran förändras han och blir våldsam och låser in Betty. Till slut lyckas Betty fly tillsammans med dottern tillbaka till sitt hemland.⁵³

Min uppfattning angående Bergs slutsats i diskussionen om de kvinnliga populärorientalistiska filmerna är att orientalen framställs negativt, det västerländska systemet har vunnit kampen, och därigenom skildras som det positiva. Detta kommer att visa sig överensstämma med såväl de manliga populärorientalistiska verken, vilken representeras genom en presentation av olika typer av orientaler i nästa stycke. Intressant för min analys är båda inriktningarna samt även Bergs indelning av orientaler, vilka presenteras på olika vis i de populärorientalistiska filmerna. Dessa typer vill jag ge en utförligare beskrivning för att i analysen kunna diskutera dem utifrån *Andra Avenyns* muslimska karaktärer.

7.1.1 Den postkoloniale orientalen

“Den postkoloniale orientalen”⁵⁴ är enligt hur jag förstår Berg det största synliga hotet mot det västerländska samhället och mot den västerländska mannen. Denne kan i filmen vara en civil, militär eller religiös tjänsteman i en postkolonial stat som utmanar det västerländska (koloniala) sättet att tänka. Berg menar att den postkoloniale orientalen oftast framställs som en del i en mer omfattande samling aktivister inom en nationell självständighetsrörelse eller militant religiös grupp. Det som utmärker honom är även det anspråk som finns på att bli respekterad och självständig i sin postkoloniala stat.⁵⁵ I min tolkning av Berg finns den postkoloniale orientalen till för att bevisa den västerländska mannens styrka och manlighet, vilken innehar vinnande egenskaper av rationalitet, individualitet och ansvarsfullhet. Denna typ av manlighet, som den västerländska mannen representerar, blir en fadersgestalt för orientalen som är dess totala motsats.⁵⁶ Den postkoloniale orientalen verkar nästintill eller aldrig vara uppskattad av den västerländske mannen och den

⁵³ Berg, 1998, s. 61

⁵⁴ Berg, 1998, s. 127

⁵⁵ Berg, 1998, s. 127

⁵⁶ Berg, 1998, s. 140

sistnämnda vinner alltid i filmens slut.⁵⁷ Segern är vunnit på grund av de tidigare nämnda egenskaperna, vilka orientalen inte besitter.⁵⁸

7.1.2 Den förmoderne orientalen

Jag förstår däremot "Den förmoderne orientalen"⁵⁹ som den del av den Andre som är positiv och tyder på en kritik till den västerländska kulturen/mannen. Denna person representerar något genuint och står utanför den globala samt politiska världen. Den förmoderne orientalen framstår inte heller som ett hot på det vis som den postkoloniala orientalen då denne inte gör samma anspråk på kulturell och politisk makt. Skulle det vara så att den förmoderna orientalen tar till vapen är detta endast för att få vara i fred och ostörd i sin omoderna värld.⁶⁰ Min tolkning är att han är den del av Orienten som i de populärorientalistiska filmerna gestaltas som helt orörd och stillastående. Den förmoderna orientalen kan yttra sig i exempelvis en person ifrån landsbygden, vilken för den västerländska mannen representerar motsatsen till det föränderliga och moderna västvärlden som den västerländska mannen, som jag förstår det, letar efter att kritisera.

7.1.3 Den västerländska orientalen

Den sista typen av oriental som jag vill beskriva är "Den västerländske orientalen".⁶¹ Det som jag uppfattar som utmärkande för honom är den högre ställning han har erhållit under den koloniala tiden på grund av sin anpassning till ett västerländskt sätt. I filmen presenteras han genom de västerländska värderingarna som tycks ligga djupt i hans person, vilket också utgör faran. Även om den västerländska orientalen inte förefaller vara ett uppenbart hot kan han vara ett dolt sådant eftersom den västerländska mannen aldrig kan lita fullt ut på honom. När som helst kan dennes lojalitet byta och istället för att vara lierad med västvärlden falla hän till den "gamla" kulturen.⁶²

⁵⁷ Berg, 1998, s. 128

⁵⁸ Berg, 1998, s. 140

⁵⁹ Berg, 1998, s. 145

⁶⁰ Berg, 1998, s. 145

⁶¹ Berg, 1998, s. 135

⁶² Berg, 1998, s. 135

För att detta inte ska ske krävs det även här att den västerländska mannen står som en fadersfigur på liknande sätt som med den postkoloniala orientalen, vilket återigen visar på hans överlägsenhet.⁶³ Här tar Berg upp filmen *Fritagningen* som ett exempel där en kommandogrupp lyckas med en fritagning på grund av den iranske perottjänstemannen Rashid.⁶⁴ Trots detta framställs inte han, utan vietnamveteranen och ledaren för gruppen överste "Bull" Simons, som hjärnan bakom Rashids smarta drag. För enligt min tolkning av Berg framställs aldrig Rashid som kapabel att göra smarta drag eller att vara målinriktad. Rashid har istället klarat uppdraget på grund av en impulsivitet, vilken är en total motsats till det rationella och planerade agerandet hos den västerländska mannen.

7.1.4 Resan till fjärran Orienten

Alla dessa filmer, både de manligt och kvinnligt populärorientalistiska, handlar även om en resa. Det är en resa långt bort till Orienten för att på olika vis finna sin egen identitet. Berg resonerar även om resan till fjärran land där de västerländska männen och kvinnorna kan finnas sig själva i jämförandet med "det Annorlunda" Orienten.⁶⁵ Detta kan röra sig om filmerna om Indiana Jones, vilka Berg tar upp som ett exempel på populärorientalistiska verk som jag anser på ett tydligt sett handlar om en resa till Orienten.⁶⁶ Jag tolkar Berg som att Jones åker ut på uppdrag i fjärran land där han i sökandet efter sina arkeologiska fynd även utkämpar en kamp emot de orientaler som finns på plats. I slutänden är det Jones som vinner över dessa och står som västerländsk man överlägsen.

I tanken på resan och sökandet efter en identitet vill jag föra över diskussionen till mitt material. I *Andra Avenyn* får karaktärerna oavsett etnisk bakgrund dela på samma miljö och där finna sin identitet, vilket skiljer sig ifrån Bergs filmer där identitetssökandet var förenat med resan till Orienten. Den familj ifrån Irak som finns representerad i *Andra Avenyn* hade i ett populärorientalistiskt verk fått utgöra de klassiska orientalerna. Detta därför att familjen är ifrån den del av världen som Said

⁶³ Berg, 1998, s. 140

⁶⁴ Berg, 1998, s. 137

⁶⁵ Berg, 1998, s. 159ff

⁶⁶ Berg, 1998, s. 213

målar upp som en del av det tänkta Orienten⁶⁷ samt är muslimer. Det motpolstänkande som finns inom orientalismen samt mer specifikt Bergs kategorier av olika orientaler är det jag har tänkt utgå ifrån gällande mitt material.

⁶⁷ Said, 1978, s. 125ff

8 Undersökning av *Andra Avenyn*

För att kunna gå vidare i en analys krävs en beskrivning av det valda materialet *Andra Avenyn*. Serien kommer att beskrivas utifrån den mall, ur *Filmanalys: en introduktion*, som jag tagit upp i metodkapitlet. Denna mall är applicerad på att beskriva "High Concept" filmer⁶⁸ men kan med fördel, dock i modifierad form, även hjälpa till att göra mitt material överskådligt. I beskrivningen är stora delar min egen analys av hur *Andra Avenyn* är upplagd. Jag har försökt att använda mig av det som gått att finna om programmet på den hemsida⁶⁹ serien har, men i övrigt är det en min tolkning av hur serien är berättad. Avsnitt åtta, som jag fokuserar på i analysen, kommer att få en separat presentation. I övrigt ska jag försöka att ge en översiktlig bild av seriens karaktärer och intriger som de utspelas i de tolv första avsnitten.

8.1 Berättandet

Andra Avenyn utspelar sig i ett område i Göteborg som kallas "Riverside" och det är utifrån denna plats serien blir berättad. Fokus ligger på relationsproblematik i form av problem inom familjen och mellan familjer. Detta sker både på familjenivå, där spänningar kan ligga mellan familjer baserat på exempelvis olika sociala situationer, eller på individnivå, där karaktärerna inom eller utanför familjen har relationer till varandra där problem uppstår. *Andra Avenyns* slogan "Glöm dina bekymmer imorgon kommer nya"⁷⁰ visar på hur serien fokuserar just på detta område. Det åskådliggör även hur serien är uppbyggd på att dess karaktärer ständigt brottas med nya svårigheter. Dessa stannar dock oftast inom ett eller ett par "problemområden".

⁶⁸ Andersson & Hedling, 1999, s. 13. "[...] "High Concept" [...] var från början branschslang för ett innehållsreferat av en film som kan uttryckas i enda mening". Läs på sidan 13 och framåt vid mer intresse.

⁶⁹ Wikander, 2008, http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=65852&from=program_ao

⁷⁰ Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71803>

8.2 Miljön

Miljön där problematiken spelas upp är i vissa fall själva upphovet till dess existens och menat att visa på specifika frågeställningar för just det området. Det tydligaste exemplet på detta är gymnasieskolan Harry Brandelius där en stor del av serien äger rum. Den miljön vill visa på och ta upp frågor kring ungdomars vardagsverklighet i skolan (i Sverige) där mycket mer än undervisning cirkulerar mellan väggarna.

Utpressning och våld mellan karaktärerna är något som gestaltas ingående i skolmiljön, och ligger också som en problemgrund i de första tolv avsnitten, där relationer byggs upp på grund av dessa faktorer.

En annan betydelsefull plats i *Andra Avenyn*, förutom de bostäder familjerna innehar vilka kommer att beskrivas senare i redogörelsen över familjernas uppbyggnad, är boxningsklubben "Riverside Boxing Club" där en del ungdomar ifrån Riverside tränar. Det visar sig även tidigt i programmet att klubben har blivit ett tillhåll för mer kriminell verksamhet som styrs av ett gäng ungdomar i olika åldrar. På grund av detta cirkulerar en problematik kring boxningsklubben och en styrka mellan olika karaktärer, såväl fysisk som psykisk, utmäts här.

8.3 Stil och musik

Stilen i serien och i de miljöer som visas upp är vardagligt realistiska och ger prov på olika stads-/skol- och hemmiljöer. Ingen spektakulär kostym eller action-scener bjuds men däremot är dramatiken i relationerna större. Serien verkar leta efter en mer "modern" känsla i sitt berättande då den även innehåller fantascener där karaktärernas innersta tankar och drömmar gestaltas bildligt (så tittaren kan se precis vad karaktären tänker/drömmer/känner). I dessa presenteras mer iögonfallande kostym och miljö än i de övriga scenerna. Musiken i serien är både av samtida och äldre musiker och karaktäriserar även de olika rollerna, vilka har en egen musiksmak. På hemsidan går att läsa exakt vilka band de olika rollkaraktärerna lyssnar till och

även vilken musik som spelats i avsnitten.⁷¹ I vinjetten visas de olika miljöer som serien utspelar sig till The Cures låt "Friday I'm in Love".⁷²

8.4 Skådespelare och deras betydelse för intertextualiteten

När det gäller skådespelarnas roll i serien vill jag dra en parallell till mallen i *Filmanalys: en introduktion*. I verket talar författarna om hur skådespelare ibland kan vara navet i en hel filmproduktion genom sitt välkända namn. Valet av aktör kan även i fråga om filmens eller seriens intertextualitet (filmens förhållande till andra filmer, texter med mera) vara betydelsefull på grund av att skådespelaren i sin roll kan referera till eller göra karikatyr på andra kända filmer han/hon har gjort.⁷³ Även om *Andra Avenyn* säkerligen skulle sägas ha en intertextualitet (inget uppstår i ett vakuum), till exempel igenom att det är en av flera stora serier SVT producerat och eventuellt skulle kunna dela en del av sina föregångares uppbyggnad, kan jag inte se att valet av skådespelare skulle spela in i detta. Samtliga i *Andra Avenyn* är helt eller till stor del okända skådespelare och kan därför inte heller referera till tidigare verk eller bli ihågkomna av tittarna för sina tidigare roller.

8.5 Familjerna

På *Andra Avenyns* hemsida går det att läsa en kort beskrivning av de väsentligaste rollkaraktärerna och familjerna. Fem familjer finns framställda och det är dessa jag tänkt beskriva mer ingående. Det finns en del roller som inte ingår bland de beskrivna hushållen men som är betydande för min analys och därför får även de en kort redogörelse. I analysdelen kommer jag att inrikta mig på den irakiska familjen Hussein för att kunna gå vidare med diskussionen ifrån teorikapitlet, vilket har

⁷¹ Wikander, 2008,

http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=70266&a=870273&lid=puff_919111&lpos=lasMer

⁷² Wikander, 2008, <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=72327>. Det går att klicka sig in på specifika avsnitt och här visas även vinjettmusiken.

⁷³ Andersson & Hedling, 1999, s. 17. För exempel se nämnda litteratur.

påverkat att beskrivningen av Husseins har fått bli mer omfattande. De är beskrivna på följande vis på *Andra Avenyns* hemsida:

Familjen består av pappa Ahmed, mamma Mariam och två barn. Familjen har en son, Karim och dessutom bor brorsonen Hamza hos dem. Troende muslimer och politiska flyktingar. De bor i en lägenhet i norra delen av Riverside.⁷⁴

Karim och Hamza går i samma klass på Harry Brandelius och spenderar också en hel del av sin fritid tillsammans. Detta delvis på Riverside Boxing Club där båda tävlar och umgås med det gäng som begår kriminella affärer i Riverside. Gänget styrs av en kille som kallas för "Dildo" där både Karim och Hamza är medhjälpare. Karim, som egentligen helst vill vara utanför detta, dras mellan gänget och att "göra gott" medan Hamza inte reflekterar så mycket över de gärningar som begås i gängets namn. Karim är väl beskriven på hemsidan och även hur hans situation ser ut i förhållande till nämnda grupp.

[Karim]har bott i Sverige i åtta år. [...]Han är muslim, trivs i Sverige och känner sig svensk. [...]Karim tvingades mot sin vilja av Dildo att droga ner Jossan på en fest så att Dildo kunde börja första fasen av sin utpressning mot henne. Karim försöker gång på gång med olika knep för att stoppa mobbingen mot Jossan men måste ändå vara där hela tiden och hänga med Dildo och hans gäng för att hålla koll på Hamza. Det relaterar till att han ibland tvingas göra saker som han inte vill. Han hamnar gång på gång i konflikt med Dildo. Karims största svaghet är att han har svårt att säga nej. Vilket ofta får honom att framstå som en dålig människa framför andra, fast att han har ett väldigt gott hjärta.⁷⁵

Citatet ovan summerar en stor del av den problematik som cirkulerar kring Karims karaktär. Karim även är kär i Jossan och därför dras han ständigt mellan sin tänkta förpliktelse att beskydda henne och att vara trogen sin kusin Hamza. Den mångfacetterade roll som Karim innebär kommer att visa sig än tydligare i analysdelen. Hamzas karaktär beskrivs inte lika tydligt som Karims i de första tolv avsnitten. Hamza är den som skapar mycket av Karims problem på grund av sitt mer oreflekterade förhållningssätt till gänget och Dildo, vilket leder till att Hamza ställer upp på många av Dildos upptåg. Skolan är också problematisk för Hamza som,

⁷⁴ Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71650&a=867898>

⁷⁵ Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=861439>

tillskillnad ifrån Karim, inte gör så bra ifrån sig på lektionerna. Hamza beskrivs på följande vis:

[Hamza]kom till Sverige 2004. Trivs inte i Sverige. Kusin till och vän med Karim. Bor hos Karims familj då hans egen familj är försvunnen sedan kriget. Boxas på Riverside Boxing Club och umgås med Dildo. Har mycket tragiska minnen och upplevelser med sig från sitt krigshärjade hemland.⁷⁶

De två andra medlemmarna i familjen Hussein är betydligt mer anonyma i de avsnitt som har utgjort mitt studiematerial. Mamma i familjen, Miriam, som har en marginell betydelse i serien står inte heller med som en av rollkaraktärerna på hemsidan och därför kan jag inte visa på hur hennes karaktär beskrivs. I mitt material kretsar hennes roll mestadels kring hemmet. Ahmed, pappa i familjen, är däremot beskriven och har också en mer betydande roll. Ahmeds karaktär är i de första tolv avsnitten knuten till hemmets miljö där han gestaltas tillsammans med sönerna. I hemmet talas det arabiska med några få undantag. Denna språkliga aspekt av familjen Hussein återkommer vidare i analysdelen. På hemsidan står det om Ahmed:

Gift med Mariam och pappa till Karim samt fosterfar till sin brorson Hamza. Jobbade som biokemist i sitt tidigare hemland och jobbar nu som montör på Björnsängar och delar ut tidningar på morgonen.⁷⁷

Jag kommer att återkomma mer till familjen Hussein framöver men fortsättningsvis kommer de andra familjerna att få en komprimerad beskrivning. Jag fortsätter här med familjen Björn–Tegebrandt.

Består av föräldrarna Lotta Björn, Roland Tegebrandt och dottern Jossan. Bor i en fin villa på Riverside. Familjen jagar på fritiden och tillbringar sommrarna i St Tropez.⁷⁸

Jossan är den i familjen som är av mest intresse för min undersökning då hon har en koppling till Karim och det gäng Karim och Hamza ingår i. Jossan blir, som visat sig i tidigare beskrivningar av Karim och Hamza, utnyttjade av gänget och

⁷⁶ Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=861438>

⁷⁷ Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=873307>

⁷⁸ Wikander, 2008, http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861367&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861367

pressad på pengar. Föräldrarna Lotta och Roland är bägge företagare där Lotta är inom familjeföretaget Björnsängar och Roland har en egen revisionsbyrå. Familjen Björn– Tegebrandt är bekantar med familjen Fagerlind.

Familjen Fagerlind består av Rasmus och Ulla samt de två fosterbarnen David och Roxana. De bor i en större lägenhet på Riverside. Paret Fagerlind har under åren tagit hand om 15 fosterbarn.⁷⁹

Rasmus är psykolog och arbetar delvis hemifrån och Ulla är rektor på Harry Brandelius gymnasiet. David har förlorat både sina föräldrar och är nyinflyttad till Riverside där han precis har börjat på Harry Brandelius. Där möter han även Jossan och de två bli ett par. Roxana har en missbrukande mamma och har därför blivit omhändertagen av familjen Fagerlind. På Harry Brandelius kommer en ny svensklärare när deras äldre lärare Valentin dör. Håkon Foss Larsen är den nyanlände och ingår i familjen Björn–Foss Larsen. “Familjen består av samboparet Håkon Foss Larsen och Annika Björn som tillsammans har dottern Ingrid. De bor i en lägenhet i de finare kvarteren på Riverside.”⁸⁰ Annika arbetar likaså på högt uppsatt post inom familjeföretaget Björnsängar eftersom hon är syster med Lotta. Annika reser mycket i arbetet och Håkon är förutom lärararbetet hemma med deras dotter Ingrid. Sista familjen, Svensson–Dahlberg, presenteras på detta vis:

Familjen består av Angelica Svensson, dottern Olga och systersonen Kim Dahlberg. De tre bor i en liten lägenhet på Riverside. Till familjen hör dessutom mormor Barbro Svensson och Kims pappa Tony Dahlberg.⁸¹

Olga och Kim går på Harry Brandelius och Kim boxas på Riverside Boxing Club. Tony har suttit i fängelse hela Kims uppväxt och har nu kommit ut och är i hopp om en relation till sonen. Kim har ett förhållande med Liv Hellström vars familj inte

⁷⁹ Wikander, 2008,

http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861376&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861376

⁸⁰ Wikander, 2008,

http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861367&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861367

⁸¹ Wikander, 2008,

http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861381&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861381

är beskriven på hemsidan. Livs karaktär är den enda förutom Karim som är uttalat tillhörande en tro i serien. “[Liv är] Uppvuxen i en kristen familj och bor nu med pappa Dennis i prästgården på Riverside. [...] Liv är troende och nära vän med Olga.”⁸² Pappa Dennis går det även att läsa om som en av rollkaraktärerna och där står följande:

*Pappa till Liv. Jobbar som präst och ser nog mer sitt kall av social karaktär, snarare än religiös. Mycket engagerad i Riversides alla invånare. Jobbar också en dag i veckan som fängelsepräst på en anstalt utanför Göteborg och hjälper också till med utslussningen av frisläppta fångar.*⁸³

Innan uppsatsen går vidare till analysen vill jag nämna något mer specifikt om avsnitt åtta. Min fokus i avsnittet har varit främst på ett område, vilket är de scener där familjen Hussein är representerade. Detta sker en gång när hela familjen är samlad i hemmet och vid ett flertal andra tillfällen då fokus ligger på Karim eller Hamza, vilka nedanstående scener är exempel på. Scenen när familjen är samlad i hemmet kommer att återkomma i den senare analysen. Karim ingår även i en scen tillsammans med Jossan där samtalen kretsar kring gängets hot mot henne. Den problematik som finns i de hot som riktas mot Jossan gestaltas även i en dialog hon har med sina föräldrar, vilket jag kommer exemplifiera framöver. Trots att fokus inte ligger på övriga familjer kommer dessa att förekomma i analysen på grund av det intresse jag har i att visa på deras framställning.

⁸² Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=861394>

⁸³ Wikander, 2008, <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=867894>

9 Analys

Jag hävdar att *Andra Avenyn* inte går att analysera och problematisera på samma vis som de populärorientalistiska filmer Berg beskriver. Anledningen till detta beror till stor del på det upplägg *Andra Avenyn* har som skiljer sig genom att vara en serie och inte en film. Framställningen av karaktärerna kan breddas på djupet på grund av den längre tid som finns för att bygga upp dessa, vilket kan påverka den skillnad jag påstår finns. Detta är dock inget som per automatik går att förutsätta.

Berättandets form i serien anser jag även vara en faktor som spelar in på hur *Andra Avenyns* muslimska karaktärer framställs i jämförelse till de populärorientalistiska verken. Här vill jag poängtera att den muslimska familjen Hussein och de karaktärer som framställs i familjen är de jag kommer att beteckna som orientaler. Detta på grund av den koppling som Said gjorde mellan islam och orientalism. Parallellen mellan vad vi idag kallar för Mellanöstern och det tänkta Orienten har Said även tagit upp som en möjlig geografisk definition, vilken stämmer in med familjen Husseins hemland Irak. Båda faktorerna tog jag upp under forskningsläget i kapitlet om verket *Orientalism*.

Först kommer jag att studera vilka teman jag har funnit i serien, som presenteras genom vad familjerna samt gänget i sin helhet representerar. Fokus kommer sen att flyttas över till de utvalda karaktärerna Karim, Hamza samt Jossan för att visa på de spänningar som befinner sig emellan dessa. Utgångspunkt kommer att vara de olika aspekterna av orientalism vilka resoneras kring i teorikapitlet. Här kommer även Saims teori om orientalism in eftersom den är förbunden med Bergs teori. Den Andre som hot, exotisk, traditionell och sexuell med flera är aspekter av orientalism som kommer att avhandlas i analysen. Sist diskuteras Bergs teori, om den förmoderna, västerländska, samt postkoloniala orientalen, i samband med om kategorierna går att applicera på *Andra Avenyn*.

9.1 Vilka teman går att finna i *Andra Avenyn*?

9.1.1 Familjerna – modernt kontra traditionellt

Familjerna i *Andra Avenyn* kommer nedan att kategoriseras i fråga om vilka ämnen jag uppmärksammat som centrala för familjen. Mitt syfte är att visa hur familjen Hussein skiljer sig ifrån de övriga, vilka representerar samtida diskussioner i en svensk kontext. Familjernas differenser är intressanta för att peka på hur en den irakiska familjen får företräda något traditionellt kontra det moderna. Denna motsats, det moderna västerländska emot det traditionella österländska, stämmer in med vad Said uppmärksammade att vara en del i det koloniala tankesättet. I samma orientalistiska anda får familjen Hussein representera det “tysta” till skillnad ifrån de övriga familjerna vilka har möjlighet att föra sin egen talan. Jag anser att den orientalistiska diskursen inte är lika tydlig som i de populärorientalistiska verken men att den i fråga om framställningen av familjerna finns som en bakgrundsbild.

9.1.1.1 “Fosterfamiljen”

I familjen Fagerlind anser jag att fokus ligger på problem som uppstår vid socialt arbete. Ulla är rektor och Rasmus psykolog, vilka är yrken jag väljer att klassa som “socialarbeten” därför att bägge dagligen tar hand om problematik rörande människor. De både har även omhändertagit en rad fosterbarn genom åren, vilket stärker problematiken till detta område. Roxanna samt Daniel, vilka nu är fosterbarn hos familjen Fagerlind, visar på olika sätt att förhålla sig till fosterhemmet. Daniel har förlorat båda sina föräldrar bara något år tillbaka men är trots det lugn, ansvarstagande och sköter sig bra i skolan. Roxanna däremot, vilken har en missbrukande mamma, betar sig utåtagerande både våldsamt och sexuellt.

Problematiken som rör familjen får tittaren både ta del av i hemmet samt på Ullas arbetsplats Harry Brandelius där både Daniel och Roxanna går. Fosterföräldrarna har ett pedagogiskt sätt att möta barnen på och de är accepterande i deras individuella uttryck. Trots Roxannas många gånger provocerande attityd behandlar Ulla och Rasmus henne med respekt. I hemmet talar föräldrarna i en öppen dialog till varandra och till fosterbarnen så gott det går, vilket även ger en bild av Ulla och Rasmus förhållande som jämställt. Faktum att de både besitter arbeten av högre grad gör den framställningen än starkare. Jag anser att familjen förmedlar hur olika typer av socialt arbete kan ta form i en svensk kontext, vilket visas genom en

konfrontation med olika kontroversiella problem rörande ämnet både i hemmet och i Ullas arbetsmiljö.

9.1.1.2 “Jämställdhetsfamiljen”

I familjen Björn–Foss Larsen är familjestrukturen uppbyggd på att både Håkon samt Annika arbetar och även har en dotter på ett och ett halvt år, Ingrid, vilken Håkon har huvudansvaret för. Annika är i stor utsträckning på resande fot och när Håkon tar jobbet som svensklärare på Harry Brandelius hamnar Ingrid emellan. Deras samtal rör sig om problematiken som uppstår när bägge föräldrarna i ett hushåll arbetar och samtidigt ska ha tid för barnen. Scenen ifrån avsnitt åtta utspelar sig på morgonen hemma hos familjen. Håkon får ett telefonsamtal ifrån dagmamman som har fått förhinder så Håkon inte kan lämna Ingrid där förrän klockan elva. Håkon måste till sin klass på Harry Brandelius och ber därför Annika att ta hand om Ingrid.

Annika: Ditt jobb skulle ju inte ha några konsekvenser för mig![...]

Håkon: Bara idag...[...]

Annika: Okej, du vinner väl idag med!⁸⁴

Håkon “vinner” även denna gång, enligt Annika, och metaforen utlyser att det rör sig om en kamp. Annika måste ge upp sin tid för att ta hand om Ingrid även fast det var hennes lediga tid och Håkons arbete inte skulle påverka detta. Ingrid ligger på Håkons ansvar i första hand och Annika vill inte att Håkon ska lämna över Ingrid på henne men inte heller att dottern ska försummas. Kampen om jämställdheten är ett faktum för Annika och för Håkon, vilka jag menar utgör en bild av den svenska jämställdhetsproblematiken.

9.1.1.3 “Ensamstående mamman” och “Fängelsepappan”

Familjen Svensson–Dahlberg är betydligt mer ekonomiskt utsatta än de övriga familjerna och jag menar att de manifesterar en familj med både sargad yttre och inre trygghet. Familjen representerar en bredare problematik kring både ekonomiska utsatthet, kriminalitet samt identitetssvårigheter. Angelica har en liten affär som hon försörjer hela familjen på vilka innebär systersonen Kim, dottern Olga samt sin egen mamma Barbro, vilka hjälper till i affären. Angelicas vardag får tittaren både ta del av i affären och hemmet där hennes problematik gestaltas. En stor del av svårigheterna

⁸⁴ Andra Avenyn, 2007, säsong 1, avsnitt 8

inom familjen utgörs av Kims och Tonys relation, vilken är problematisk sedan Tony har kommit ut ur fängelset och vill ha en relation med sonen. Tony har suttit i fängelse för mordet på sin hustru som även är Kims mamma. Det är oklart i fall han är skyldig till detta eller ej.

Kim håller till på Riverside Boxing Club där han får ut sina frustrationer vilka troligtvis grundar sig i relationen till Tony. Kim har även svårt med sin egen identitet och blir vid ett tillfälle kär i en kille där han senare förnekar dessa känslor. Familjen är en splittrad sådan och allt ansvar ligger på Angelica att hålla ihop den. Relationen till både Kim och Olga är svår för henne och hon känner sig ensam i rollen som mamma. När Tony kommer ut ur fängelset blir deras relation problematisk och dras mellan att stänga ute Tony ifrån familjen till att vilja ha hans stöd.

9.1.1.4 “Kristnafamiljen”

I familjen Hellström är det Liv som visas mest i serien. Liv är kristen och pappa Dennis präst och detta särskiljer familjen ifrån de övriga familjerna med svensk bakgrund, vilka inte uttrycker någon trostillhörighet. Trots detta verkar den religiösa sidan hos familjen inte vara den mest relevanta. För Dennis rör det sig mer om ett socialt arbete och Liv är trots sina kristna värderingar inte särskilt aktiv kyrkobesökare. Jag anser att Liv ger uttryck för en privatiserad form av tro, vilket enligt min syn är en typisk presentation av en kristen person med svensk bakgrund. Att Dennis fokus på arbetet är av social karaktär och inte exempelvis “religiös fanatism” ringar även in familjen som passande i den svenska kristna kontexten.

9.1.1.5 “Rikafamiljen”

Familjen Björn–Tegebrandt visar på de tragedier som kan hända en familj trots en stabil yttre ram. Både Lotta och Roland har arbeten som gör att familjen lever i ekonomiskt välstånd med en större villa och dyra semestrar. Deras dotter Jossan har större summor att röra sig med trots att hon inte går mer än på gymnasiet. Det inre “välståndet” är däremot sämre och föräldrarna tycks vara olyckliga i sitt äktenskap. Jossan drabbas av utpressning, hot och våld vilket hennes goda ekonomi inte kan skydda henne ifrån. Jag menar att Jossan blir ett “offer” på grund av sina tillgångar eftersom hon för gänget som hotar henne är ett lämpligt byte. Problematiken i familjen fokuserar till stor del på den inverkan en god ekonomi kan ha för den egna familjen men även utåt i samhället. Makten finns att påverka på den orten, Riverside,

där de bor men detta kan även ge ett utanförskap. Citatet nedan visar på det samtal Jossan har med sina föräldrar efter att de har fått reda på vad hon blivit utsatt för. Denna gång rör det som en bild på Jossan där hon halvnaken och medvetlös har hamnat på internet.

Roland: [...] Det finns faktiskt tjejer som lägger ut bilder på sig själva.

(Riktat till enbart Roland)

Jossan: Du är ju helt dum i huvudet.

Lotta: Ja, då ringer vi polisen nu. [...]

Jossan: Nej, ni gör inte det! Fattar ni det!? Jag vet ju inte vilka det var som gjorde det, säger jag ju.[...]

Lotta: Vi måste sätta dit dom människorna som gjort det här![...]

Jossan: Hmm, du har rätt.

Lotta: Vaddå?

Jossan: Ja, jag la ut bilden själv. Så ni behöver inte gå till polisen. Ja, det var på skoj! Fattar ni nu, det var mitt eget fel!⁸⁵

9.1.1.6 “Traditionsfamiljen”

Vad Familjen Hussein representerar anser jag är värt att fundera över. Presentationen av föräldrarna är frånvarande på grund av att personlighetsdrag och arbete inte framläggs. När övriga föräldrar visas i både arbets- samt hemmiljö blir Ahmed och Mariam främst uppvisade i hemmet. Att föräldrarna i första hand figurerar i hemmet menar jag gör att de upplevs som statiska personer, vilka inte heller tar del i resterande omvärld utan representerar något traditionellt. I avsnitt åtta visas Mariam i samband med kök och matlagning och Ahmed diskuterandes med Karim och Hamza runt bordet i väntan på att bli serverade. Den bild som förmedlas av familjen i samband med middagen är likaså byggd på en traditionell könsfördelning med kvinnan som serverar och mannen som blir serverad, vilket även skiljer sig ifrån de övriga familjerna. Karim och Hamza, vilka i andra miljöer är utförligt presenterade, blir i hemmets boning en del av dess statiska miljö. Den problematik vilken gestaltas inom familjen och som skulle kunna visa på familjens dynamik får tittaren till skillnad ifrån det som diskuteras i de övriga familjerna inte ta del av.

⁸⁵ Andra Avenyn, 2007, säsong 1, avsnitt 8

Jag anser att det finns konfrontationer i familjen Hussein vilka går att tyda med hjälp av kroppsspråk. Åtskillnaden finns i språket då familjen är ifrån Irak och talar arabiska, vilket för tittaren inte översätts till svenska. Samtalen och den faktor, språket, som behövs för att sätta sig in i familjens problematik utelämnas här. Detta kan visas genom ett citat taget ifrån den middag som beskrevs ovan. Mariam ägnar sig åt att duka av bordet och en glad stämning verkar råda runt middagsbordet där Ahmed, Karim och Hamza sitter. De diskuterar på arabiska och därför är det som sagt endast möjligt för tittaren att följa om denne har kunskap i språket. På detta följer den enda dialogen på svenska när Karim uttalar sig om maten var på Mariam svarar:

Karim: Hungern är bästa kryddan!

*Mariam: Bästa kryddan?*⁸⁶

Mariam kommer ut ifrån köket och responderar sin son med ett uttryck på ansiktet vilket kan tolkas som besvikelse. Hennes möjliga besvikelse är dock endast spekulerbart eftersom konversationen innan och efter inte går att förstå på grund av min okunskap i arabiska. Det går att förnimma stämningar och kroppsspråk och sättet att tala med aldrig fullt ut vad som sägs. Detta händer när stämningen efter stund byter och Ahmed förefaller ha en allvarligare diskussion med Karim och Hamza. Ämnet som resoneras om skulle kunna säga mycket om familjens inre karaktär men detta hamnar åskådarna utanför. Varför familjen Husseins samtal i hemmet valts att inte översättas är inget jag tänker spekulera i. Däremot är den språkliga aspekten intressant på grund av intrycket som förmedlas. Precis som i de populärorientalistiska filmerna där orientalerna inte fick föra sin egen talan tenderar presentationen av familjen Hussein att bli den samma. Det är enkelt för en person som inte förstår arabiska att uppfatta familjen som främmande eller exotisk istället för en like. De traditionella aspekterna samt de språkliga barriärerna bidrar till att göra presentationen av familjen Hussein en del av det koloniala synsättet där väst betraktar orientalen som den Andre.

9.1.2 “Gänget” – det stora Hotet?

Gänget utgörs av ett antal unga killar där några av dem går på Harry Brandelius. De tre medlemmar som blir presenterade i de berörda avsnitten är Karim, Hamza samt Dildo. Övriga personer i gänget förblir anonyma i avsnitt ett till tolv. Gänget som

⁸⁶ Andra Avenyn, 2007, säsong 1, avsnitt 8

stys av Dildo ägnar sig åt kriminell verksamhet på olika plan. Detta är både genom försäljning av bland annat cigaretter men även utpressning av privatpersoner. Det som berörs i avsnitt åtta handlar om den nakenbild på Jossan, vilken figurerat på internet, samt den film Hamza spelat in av Dildo och Jossan när de har sex. Jossan tvingas till detta och lovas i utbyte att nakenbilden på henne inte ska spridas och är ovetandes om att samlaget filmas. Sedan visar det sig att både bilden och filmen ändå används emot henne för gänget att få in mer pengar. Gänget rör sig i stor utsträckning på gymnasieskolan Harry Brandelius där både Karim och Hamza går men inte Dildo. Deras verksamhet har också en anknytning till Riverside Boxing Club där flera av killarna tränar eller umgås.

Inom gänget finns stora spänningar mellan de olika medlemmarna. Dildo vilken endast verka se det positiva med deras kriminella verksamhet, Hamza som oreflekterat följer med Dildo på uppdragen och Karim som står mitt emellan. Karim dras in gängets problematik på grund av Hamza och deras umgänge samt att han har svårt att sätta emot Dildos krav. Karim försöker få ett stopp på utpressning emot Jossan då han även har känslor för henne. Därför hamnar Karim i en mycket svår situation där både gänget men även Jossan ser honom som en förrädare. Dildo skildras som ensidigt ond eftersom han endast presenteras i samband med den kriminella aktiviteten. Hamza och Karim däremot framställs även i andra sammanhang, vilket gör att deras karaktärer inte blir lika ytliga.

Gänget som helhet anser jag utmålas som "det stora hotet" för invånarna i Riverside och här går det att jämföra med de populärorientalistiska verken. Orientalen och Orienten som hotbild känns igen både ifrån Saids och ifrån Bergs resonemang om orientalism. I de populärorientalistiska filmerna fanns ofta hotet ifrån Orienten som en anonym massa eller enskilda oriental/er för den västerländska mannen att bygga sin identitet på samt att i slutänden bekämpa. Här finns både likheter och skillnader med hur gänget framställs som ett hot. Överensstämmande med Bergs material är den stereotypa representation gänget får där flera medlemmar är helt anonyma och där Dildo endast skildras som en ondskefull person.

Med andra ord så får gänget till stor del inte föra sin egen talan då ingen förklaring eller bakgrund till de kriminella handlingarna kommer upp. Därför går det även lätt för övriga personer i serien att identifiera sig emot vad gänget och speciellt Dildo står för. Jossan, som är gängets offer, behöver inte se mer än en sida av Dildo nämligen den fientliga. Jossan och gänget anser jag bildar en dikotomi där den första

är det goda och oskyldiga och det andra det ondskefullt uträknande. Precis som i de kvinnliga populärorientalistiska filmerna, där kvinnor blir utnyttjade och fångar hos de onda orientalerna, blir Jossan ett offer för gänget. Fokus ligger här på Dildos sexualitet och det hot han utgör på grund av denna, vilket till och med smeknamnet för tankarna till. Detta menar jag påminner om sexualiseringen av orientalen i de populärorientalistiska filmerna där denne ofta fick stå för den "otämjda" sexualiteten.

Det hotfulla i *Andra Avenyn* skiljer sig även på flera punkter ifrån Bergs analys, vilket främst visar sig i att gänget inte endast är en grupp av orientaler. Dildo är även den enda av de tre kända medlemmarna i gänget vilken har en svensk bakgrund. Karim och Hamza bryter mönstret med att vara både orientaler, vilket de skulle betraktas som i Bergs analyserade verk, samt rikt beskrivna personligheter. Detta gör även att gänget blir splittrat därför att Karim och Hamza visar på flera egenskaper än de hotfulla och här även har utrymme att själva representera dessa egenskaper. Jossan får se att Karim har andra sidor än de som representeras inom gänget och kan därför inte uppfatta honom som endast ett hot.

9.2 Karaktärerna – "Karim, Hamza och Jossan"

I den konflikt som utspelas på grund av gänget anser jag att relationen mellan Karim, Hamza samt Jossan är den av mest intresse. Framställningen av Karim och Hamza går som ovanstående visat inte att beskriva ensidigt och inte heller kategoriseras som endast en hotbild. Jag vill visa att Karims karaktär är mångfacetterad och därigenom skiljer sig ifrån de orientaler Berg diskuterat. För att kunna argumentera i enlighet med min ståndpunkt krävs en mer ingående beskrivning av Karims person samt hans relation till Hamza och Jossan. Skillnaden mellan framställningen av Karim och Hamza och deras förhållande till Jossan är betydande för den bild av orientalen som skapas. I analysen utgår jag både ifrån hur karaktärerna ser varandra samt hur detta framställs för tittaren. Med detta menas hur jag anser att bilden av Karim, Hamza och Jossan framställs för tittaren och är inte ett uttalande om hur tittaren faktiskt tolkar framställningen.

9.2.1 Karim och Hamza – olika presentationer

Karim framställs tillskillnad ifrån Hamza som skicklig i skolarbetet. Ett av dessa ämnen är litteratur där Karim visar prov på att tillägna sig avancerad litteratur för sin ålder. Citatet nedan är taget ifrån klassrummet på Harry Brandelius där Håkon frågar runt i klassen vilka böcker eleverna gillar och vilken den senaste lästa boken var. Frågan kommer till Hamza som verkar mycket ointresserad och sitter lutad tillbaka med ena benet uppe på bänken.

Hamza: Jag läser inga jävla skitböcker.

Håkon: Klokt! Man ska läsa dom som är bra. Men det vet man inte i förväg.

(Frågan går vidare till några andra för att hamna hos Karim.)

Karim: James Ellroy

Håkon: Ellroy...

(Håkon ser åt Karims håll igen. Karim svarar;)

Karim: L.A. Confidential

Håkon: På engelska?

(Karim nickar instämmande.)

Håkon: Imponerande!⁸⁷

Karim är med andra ord en begåvad student och uppmärksam på lektionerna i jämförelse med Hamza. Det religiösa livet är också av betydelse för Karim och han besöker moskén och är bekant med Koranen. Framställningen av Karim som praktiserande muslim är tydlig i *Andra Avenyn* och bara i avsnitt åtta figurerar flera samtal där ämnet kommer upp. Aspekten av Karim som praktiserande muslim är intressant av den orsaken att han är den karaktär i serien som berör "religiösa frågor" i störst utsträckning. Karim ber en bön till Allah vilken tar upp konflikten med Hamza och Jossan och den skuld han känner inombords.

Jag har gjort saker som jag inte borde ha gjort. Allah du vet allt. Och jag ångrar mig i djupet av mitt hjärta och jag ber dig ta emot min skuld och befria mig ifrån den. Jag ber dig vaka över min familj. Hamza... ha överseende med honom. Mamma, pappa och släkten i Irak, låt de behålla sin hälsa. Ge mig styrkan att säga nej så jag kan behålla mina jag. Allah för dig är det omöjliga möjligt.⁸⁸

⁸⁷ Andra Avenyn, 2007, säsong 1, avsnitt 8

⁸⁸ Andra Avenyn, 2007, säsong 1, avsnitt 8

Karims delaktighet i gänget får tittaren en förklaring till i ovanstående bön. Karims karaktär är tänkt att förmedla godhet, vilket framgått i beskrivningen ifrån *Andra Avenyns* hemsida och det är även detta hans skuldmedvetenhet utsänder anser jag. Här finns en stor skillnad ifrån det sätt gänget som helhet presenteras och hur Karim gestaltas. I Karims fall får tittaren en förklaring till var i hans ambivalens till gänget grundar sig i. Medan gänget endast visas upp i samband med de kriminella affärer som sker presenterar Karim både i skol- och i hemmiljö. Här får tittaren höra hans dialog med andra samt de egna tankarna i form av exempelvis bönen. Det finns med andra ord flera källor att hämta kunskap om Karim för att som tittare bilda sig en uppfattning om honom.

Detta skiljer inte endast ut honom gentemot gänget som stort utan även mot Hamza. Hamzas anledning till medverkan i gänget, samt hans tankar i allmänhet, är inget tittaren får ta del av. I beskrivningen av Hamza på hemsidan framkommer hans traumatiska upplevelser av kriget vilket eventuellt kan utgöra en förklaring. I de avsnitt jag studerat får inte Hamza visa på en mångfacetterad personlighet utan blir mest en spegling av hur god Karim är. Hamza gör att Karims karaktär kommer fram tydligare då de två ofta framställs tillsammans. Det ointresse Hamza verkar ha för både skola och religion får Karims intresse att lysa än starkare. I förhållande till Jossan blir även Hamza anledningen till att Karim överhuvudtaget befattar sig med gänget. Detta framkommer även i bönen när Karim vädjar till Allah att ha överseende med sin kusins beteende.

9.2.2 Karim och Hamza i relation till Jossan

De relationer Karim och Hamza har till Jossan visar även på den åtskillnad som finns i presentationen dem. Hamza verkar se Jossan som det typiska ”rikemansbarnet” och kan på så vis anser jag hjälpa Dildo att utnyttja henne utan att känna sympati. Min analys säger att gängets syn och utgörs av ett motpolstänkande där Jossan får representeras deras motsats. Karim å andra sidan tycks se Jossan som en person med olika kvalitéer och kan därför inte följa med Hamza och gänget i deras stereotypa syn av henne. Jossan förefaller att ha en ambivalent hållning gentemot Karim eftersom hon dras mellan den uppfattning som råder i hemmet och den situation som råder i skolmiljön. I hemmet presenteras en stereotyp bild av gänget där de blir något hotfullt som ska ”sättas dit”. Jossan ser också gänget som ett hot men något mer nyanserat på

grund av att hon känner flera av gängmedlemmarna. Karim är den person i gänget som är närmast henne och hon är osäker på vems sida han står på. I citatet exemplifieras nedan hennes flertydiga intryck av Karim.

Jossan: Karim! Förlåt för det där jag sa om att kasta ut din familj.

Karim: Det är lugnt...

Jossan: Jag tycker fortfarande att du är en jävla idiot.

Karim: Du ska veta att jag inte hade något med filmen att göra.⁸⁹

Jag frågar mig nu varför Jossan ser Karim som mer än bara ett hot och vad skillnaden ligger i till hennes uppfattning av Hamza. Hamza och Karim är båda en del av gänget och har även tagit del i utpressningen mot Jossan. När det kommer till Karim får dock både tittaren, men även Jossan i viss utsträckning, se anledningen till varför han är med i gänget. Tittaren får ta del av hans skuld känslor och Jossan får även, som står att läsa i citatet ovan, veta att Karim egentligen inte har så stor del i utpressningen. Återigen anser jag att svaret hamnar på karaktärens presentation. Precis som i ifråga om hur familjen Hussein gestaltades, får tittaren och så heller inte Jossan i detta fall, ta del av Hamzas inre konflikter. I detta avseende stämmer Hamza in på Bergs beskrivna orientaler där hans karaktär inte har en stor möjlighet till självrepresentation. Å andra sidan förekommer Hamza i fler situationer än de tillsammans med gänget och har därför möjlighet till att visa på en mer mångfacetterad bild än gänget som helhet. Därigenom anser jag att Hamza inte kan uppfattas som endast ett hot eller likvärdig med gänget.

9.2.3 Karim och Jossan. Lika miljö – lika möjlighet till identitet?

I kapitlet, resan till fjärran Orienten, visar jag på hur de populärorientalistiska verken ofta är uppbyggda runt en resa till Orienten och jag menar att detta skiljer sig ifrån mitt material. I *Andra Avenyn* är dramatikern satt i en miljö, Riverside, där alla konflikter mellan de olika karaktärerna utspelar sig. Några av Bergs analyserade filmer jag gav prov på i teorin är centrerad till den västerländska personen och dennes resa där Orienten blir en plats att identifiera sig emot. Jag anser att det är en annan situation för invånarna i Riverside och i detta fall vill jag diskutera Karims och Jossans relation. De lever sida vid sida vilket jag anser gör det svårare för personerna

⁸⁹ *Andra Avenyn*, 2007, säsong 1, avsnitt 8

att hålla en stereotyp bild av varandra. Trots att en granne kan bli "fienden" skiljer sig detta fortfarande ifrån hur jag anser det vara behändigt att skapa en drömbild av någon som befinner sig långt bort. I *Andra Avenyn* är orientalen, Karim, mitt ibland alla andra medborgare i Riverside. Han är inte placerade till en avlägsen plats utan går i skolan och rör sig på samma områden som resterande personer med svensk bakgrund. Här vill jag knyta an till ett citat taget ur Satya P. Mohantys *Literary Theory and the Claims of History: Postmodernism, Objectivity, Multicultural Politics* där jag anser att följande rader stämmer väl in med de identifikationsmöjligheter som uppstår i mötet mellan olika kulturer.

*We have the capacity to examine our social identities, considering them in light of our best understandings of other social facts and our other social relationships. Indeed this is what we do whenever we seek to transform ourselves in times of social and cultural change.*⁹⁰

Jossan går i samma klass som Karim och ser inte endast honom i sammanhang med gänget. Hon står mitt emellan och har en fot i den homogena hemmiljön och en fot i den heterogena skolmiljön. I skolan uppkommer en konfrontation med människor ifrån olika samhällsklasser och etniska bakgrunder, vilken i sin tur påverkar hennes syn till att skilja sig ifrån föräldrarnas. Dessa utgör en "krock" och således delar Jossan sina föräldrars mer fördomsfulla hållning gentemot gänget och därigenom även Karim. Men samtidigt går de båda i samma klass i skolan, vilket ger henne en möjlighet till en utförligare bild av Karim än som finns i hemmet.

Karim har en olik hemmiljö än Jossan, vilket gör att han ägnar sig åt vissa aktiviteter som inte Jossan har en del i. Karim är exempelvis praktiserande muslim och det går att förmoda att han inte delar samma åsikter som Jossan i detta. Trots hemmiljöns olika uppbyggnad konfronteras även Karim med personer som Jossan där de allra flesta har en svensk bakgrund. Jag menar att Karim och Jossan är för nära för att kunna se varandra som endast en negativ eller positiv reflektion av sig själv. Trots att de inte är vänner är "risken" större att de utsätts för en mer mångfacetterad bild av varandra än de västerländska männen i Bergs filmer någonsin behövde konfronteras med i orientalerna.

⁹⁰ Mohanty, 1997, s. 201

Karim och Jossan får dela på de miljöer som finns i Riverside och skapa sig en identitet utifrån förutsättningarna. Jossan har, trots den makt som kan komma genom en god ekonomi, inte makten att definiera Karim. Maktförhållandet mellan västvärlden och Orienten, som är grunden i den orientalistiska diskursen, anser jag inte vara i samma grad påtaglig i relationen mellan karaktärerna som i de populärorientalistiska verken. Karim och Jossan ges lika stor möjlighet att definiera vad som är Riverside och hur deras bild av denna verklighet ser ut.

9.2.4 “Den mångkulturelle orientalen”

Jag vill påstå att uppbyggnaden av *Andra Avenyn* utgör den största skillnaden till de populärorientalistiska verken, vilket även påverkar hur relationerna mellan karaktärerna ter sig samt den bild som framställs för tittaren. Jag tog i föregående kapitel Karim och Jossan som exempel eftersom jag anser att deras karaktärer får ungefär samma utrymme i serien och därigenom skiljer sig ifrån Hamza. För att återgå till både Karim och Hamza vill jag visa hur de representerar en annan typ av orientaler, vilken jag väljer att kalla för “Den mångkulturelle orientalen” i stil med Bergs indelning. Det ligger trots detta en skillnad emellan Karim och Hamza som jag diskuterade under avsnittet av deras framställning. Trots att jag väljer att benämna bägge som månkulturella orientaler så finns en åtskillnad mellan de två karaktärernas mångkulturalitet. Hur begreppet uttrycker sig i de bägge fallen vill jag gå vidare med nu.

En grundläggande skillnad gentemot de populärorientalistiska orientalerna är att Karim och Hamza inte utgör en total motsats till det västerländska. Vare sig Karim eller Hamza gestaltas så att de representerar en motidé i förhållande till de andra karaktärerna i *Andra Avenyn*. Familjen Hussein representerar som helhet något traditionellt och det ger även en sida till karaktärerna Karim och Hamza som individer. Men bilden av dem stannar inte där. Hade framställning tagit stopp vid det traditionella inslagen anser jag att en tydlig parallell kunnat dras till Bergs teori om den förmoderna orientalen. Karim och Hamza skulle då kunna ställas som en motidé till de övriga personerna i *Andra Avenyn* som jag tidigare genom tematiseringen av familjerna kunnat påvisa stå för “det moderna”. Nu finns det dock mer att säga om Karim samt Hamza än det som visas inom familjen.

Jag menar att de båda representerar alla tre orientaler, förmoderna, västerländska samt postkoloniala. Förmoderna genom det traditionella i hemmet, västerländska genom deras del i den svenska kontexten, samt postkoloniala genom att de utgör en blandning av de två första. Med detta menar jag att begreppen förutsätter två olika kulturtillhörigheter där den postkoloniala orientalen kan sägas vara ett uttryck för båda. Mångkulturaliteten menar jag ligger i att deras framställning är mångfacetterad och inte heller en presentation av någon annans motsats. Jag anser även att postkolonial skulle gå som benämning på framställningen. Jag har dock valt ordet mångkulturell på grund av skillnaden som finns till Bergs postkoloniala oriental samt att jag anser att begreppet passar in i en svensk kontext.

Här är det Karim som jag menar står för begreppet tydligast. I jämförelse med Karim anser jag att Hamzas karaktär skildras ensidigt, vilket visar sig i att tittaren inte får ta del av hans tankar och känslor i lika stor utsträckning. Det finns likaså en ytterligare aspekt i åtskillnaden dem emellan. Karim trivs i Sverige och i den miljö som erbjuds i Riverside, vilket står beskrivet om honom på *Andra Avenyns* hemsida. Jag anser att Karims karaktär framställs som en positiv aspekt av det mångkulturella eftersom han bemästrar ”hemkulturen” genom att praktisera den muslimska tron. Men även tar del i den svenska kontexten med god inställning till studierna och de svenska människorna i sin omgivning. Hamzas karaktär anser jag kunna kategoriseras in på liknande vis men som en mer negativ aspekt av det mångkulturella. Hamza trivs inte i Sverige, vilket går att läsa på *Andra Avenyns* hemsida, han sköter sig inte i skolan och han har en sämre inställning till människorna i omgivningen än Karim.

Här menar jag att det går att dra en parallell tillbaka till gänget som hotbild och relationen mellan Karim, Hamza och Jossan. Det hot gänget utgör reflekteras tillbaka på Karim och Hamza samt deras relation till Jossan. Men på grund av den presentation som görs av dem båda framställs vare sig Karim eller Hamza som endast ett hot, vilket särskilt gäller för Karim. Skillnaden ligger i deras karaktärs olika framställning där Karim får en mer utvecklad personlighetsbeskrivning där tittaren men även Jossan får ta del av hans sympatiska sidor. Karim och Hamza utgör därigenom en annan bild av orientalen som den vars personlighet lutar åt det mer komplexa. Där Karim, som den positiva till den svenska kontexten han befinner sig i, även gestaltas som den mer välvilliga. Den bild som skapas av orientalen må vara annorlunda än Bergs material men trots detta anser jag att en anpassning till det västerländska, svenska, framställs som det positiva i form av karaktären Karim.

10 Sammanfattning och slutsats

I uppsatsen har jag diskuterat den svenska serien *Andra Avenyn* ur ett postkolonialt perspektiv. Detta är med inspiration och teorigrund ur främst Magnus Bergs *Hudud: en essä och populärorientalismens bruksvärde*, vilket berör litteratur och film som Berg benämner som populärorientalistiska verk. Begreppet är inspirerat av Edward Saids antaganden om orientalism som diskurs. Metoden blev att genom en diskursanalys studera *Andra Avenyn* främst utifrån Bergs teori om hur diskursen (populär)orientalism visar sig på film. I syfte och frågeställning framförde jag följande frågor, vilka jag vill knyta an till:

- Går det att finna mönster i framställningen av de olika familjerna samt karaktärerna i *Andra Avenyn* med fokus på en muslimsk familj och dess familjemedlemmar?
- Är i dessa mönster den orientalistiska diskursen framträdande?
- Skiljer sig materialet ifrån Bergs populärorientalistiska filmer och i så fall hur?

I avsnittet om undersökningen av materialet har jag presenterat *Andra Avenyn* genom att redogöra för seriens uppbyggnad, miljö, stil, rollkaraktärer med mera. I analysen har serien tematiserats vilket har gett ett svar på den första frågeställningen. Familjerna utgör ett tema och framställs i serien enligt min analys som modernt kontra traditionellt, vilket visar på den skillnad det finns i gestaltningen av den muslimska familjen Hussein. Här är den orientalistiska diskursen tydlig i fråga om det orientaliskt traditionella som motidé till det västerländska moderna. Men även i fråga om den tysta presentation som görs av familjen när de på grund av språkliga barriärer inte förstås av de flesta svenskspråkiga tittare.

Gänget är även ett tema jag funnit där dess medlemmar som grupp får företräda ett hot i serien. Här menar jag att det finns stora likheter till de populärorientalistiska filmerna där ett hot ofta existerar i form av en eller flera orientaler. Gruppen som helhet samt dess ledare Dildo framställs som onda och utnyttjar även Jossan, vilket är ett tydligt drag i de kvinnlig populärorientalistiska filmerna. Skillnaden ligger dock i

att gänget inte består av endast orientaler samt att den jag anser presenteras mer i likhet med Bergs hotfulla orientaler, Dildo, är av svensk bakgrund.

Karim, Hamza och Jossan presenteras utförligare efter detta för att diskutera deras relationer och konflikter. Här visar jag på att den ambivalenta hållning Jossan har särskilt när det kommer till Karim som hon inte uppfattar hotfull i samma grad som gänget. Skillnaden i presentationen av Karim och Hamza anser jag även utgör en del i den uppfattning Jossan har av dem två och det är samma bild som ges ut till tittaren. Karims handlingar ges en förklaring och bakgrund till vilket gör att han framställs som sympatisk till skillnad ifrån Hamza. Bilden av orientalen visade jag skiljer sig ifrån Bergs teori och att Karim och Hamza enligt min analys representerar en positiv kontra negativ version av min kategori; Den mångkulturelle orientalen.

En av orsakerna till de olika presentationerna av orientalen, här Karim, diskuterade jag i fråga om den uppbyggnad som finns i *Andra Avenyn* gentemot Bergs populärorientalistiska verk. Berättandet är hållet till en plats och utgörs inte av en resa till en fjärran plats som i Bergs verk, som i sin tur inverkar på vilken bild av den Andre som förmedlas. Det västerländska som identifierar sig i motsats till det österländska anser jag inte vara en möjlighet i samma utsträckning som i Bergs analyserade filmer. *Andra Avenyn* behandlar istället problematik och identitet, i en miljö, där personerna i större mån än i de populärorientalistiska verken får en möjlighet till att visa på en mångfacetterad personlighet.

Jag uppmuntrar till mer forskning på området orientalism och film eftersom min studie endast utgörs av ett mindre fall. Det skulle vara intressant att se ett samtida större verk om ämnet i stil med Bergs forskning. För framtida uppsatser skulle det vara av intresse att se hur tittaren responderar på framställningen av karaktärerna i *Andra Avenyn*. Under detta förhållande är det möjligt att uttala sig om hur det som framställs faktiskt påverkar tittaren. Analysen skulle även kunna gå djupare i en uppsats av större omfång, vilket kan bidra till att se nya mönster i serien.

11 Källförteckning

11.1 Tryckta källor

Azar, Michael (2006). *Den koloniala bumerangen: från schibbolet till körkort i svenskhet*. Eslöv: Östlings bokförlag Symposion

Azar, Michael (2006). *Den koloniala bumerangen: från schibbolet till körkort i svenskhet*. Citerar John Stuart Mills, *Om friheten* (1859) s. 27. Eslöv: Östlings bokförlag Symposion

Berg, Magnus (1998). *Hudud: en essä om populärorientalismens bruksvärde och världsbild*. Stockholm: Carlssons bokförlag

Bernstein, Matthew & Studlar, Gaylyn (red.) (1997). *Visions of the East: Orientalism in Film*. London, New York: I.B Tauris Publishers

Hedling, Erik & Andersson, Lars–Gustaf (1999). *Filmanalys: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur

Højsgaard, Morten Thomsen (2006). *Religion bak skjermen: kvalitetskriterier og kildekritikk i religionsfaglig bruk av internett*. I *Metode i religionsvitenskapen* av Siv Ellen & Natviq, Richard J. (red.). Norge: Pax forlag

Kahle, Sigrid (1993). *Orientalism i Sverige*. I Said, Edward W. *Orientalism* (1978). Stockholm: Ordfront

Mc Eachrane, Michael & Faye, Louis (red.) (2001). *Sverige och de Andra: postkoloniala perspektiv*. Stockholm: Natur och kultur

Mohanty, Satya P. (1997). *Literary Theory and the Claims of History: Postmodernism, Objectivity, Multicultural Politics*. Ithaca, London: Cornell University Press

Olsen, Torjer A. (2006). *Diskursanalyse i religionsvitenskapen*. I *Metode i religionsvitenskapen* av Kraft, Siv Ellen & Natviq, Richard J. (red.). Norge: Pax forlag

Patel, Sampat Niti (2001) *Postcolonial Masquerades: Culture and Politics in Literature, Film, Video, and Photography*. Cain, William E. (red.). New York, London: Garland Publishing, Inc.

Said, Edward W. (1978). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront

11.2 Otryckta källor

11.2.1 Elektroniska källor

11.2.1.1 Andra Avenyn

Baagøe, Helga, SVT (2008), *Tittarsiffrorna: sex veckor i etern* (Elektronisk), <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=74611&a=954827>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008). *Ett utmanande återbesök: Peter Emanuel Falck* (Elektronisk), <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71738>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Castingen: de fyra vinnarna* (Elektronisk), <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71731>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008). *Andra Avenyns startsida* (Elektronisk), <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71803>. Gå in på SVT play. Hämtad mars till april 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008). *Vad lyssnar karaktärerna på?* (Elektronisk), http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=70266&a=870273&lid=puff_919111&lpos=lasMer. Hämtad 21 maj. Senast uppdaterad 28 januari 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Välkommen till musiken i Andra Avenyn* (Elektronisk), <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=72327>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Familjen Hussein* (Elektronisk), <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71650&a=867898>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Karim Hussein* (Elektronisk), <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=861439>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Hamza Hussein* (Elektronisk), <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=861438>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Ahmed Hussein* (Elektronisk), <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=873307>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Familjen Björn–Tegebrandt* (Elektronisk), http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861367&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861367. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Familjen Fagerlind* (Elektronisk), http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861376&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861376. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Familjen Svensson–Dahlberg* (Elektronisk), http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71100&a=861381&lid=senasteNytt_888121&lpos=rubrik_861381. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Liv Hellström* (Elektronisk), <http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=861394>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2008), *Dennis Hellström* (Elektronisk),
<http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71649&a=867894>. Hämtad 21 maj 2008.

Wikander, Christian, SVT (2007), *Andra Avenyn* (Elektronisk) avsnitt 1–12 (2007),
<http://www.svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=71803>. Gå in på SVT play. Hämtad mars
till april 2008.

11.2.1.2 Övrigt

EBSCO Industries Inc (2008), *Religion Database* (Elektronisk),
<http://web.ebscohost.com.till.biblextern.sh.se/ehost/search?vid=1&hid=105&sid=ff59f673-3268-4ae6-9329-7a77190d914d%40sessionmgr109>. Sökning pågick april-maj
2008.

Mullen, Eve L. (1998). *Orientalist Commercializations: Tibetan Buddhism in American Popular Film* (Elektronisk). *Journal of Religion and Film* vol. 2, No. 2
October, <http://www.unomaha.edu/jrf/OrientalMullen.htm>. Hämtad 5 maj 2008.

Olofsson, Kristin (2008). *Kungliga biblioteket* (Elektronisk),
<http://www.kb.se/libris/soktjanster/> Sökning pågick april–maj 2008. Senast
uppdaterad 11 januari 2008.

University of Nebraska of Omaha (1997–2008). *Journal of Religion and Film*
(Elektronisk), <http://www.unomaha.edu/jrf/>. Hämtad 5 maj 2008. Senast uppdaterad
12 mars 2008.